



בבית המשפט העליון

בש"פ 5675/14

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן

העוררת: מלכה לייפר

נ ג ד

המשיב: היועץ המשפטי לממשלה

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 18.8.2014 במ"ת 23772-08-14 שניתנה על ידי כבוד השופט ר' וינוגרד

בשם העוררת: עו"ד דורון ברזילי; עו"ד עדי ניב

בשם המשיב: עו"ד אביעד אליה

החלטה

1. ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט ר' וינוגרד) במ"ת 23772-08-14 מיום 18.8.2014, במסגרתה נדחתה בקשת העוררת לאסור פרסום שמה ופרטים שנוגעים לחשדות נגדה, ולקיים את הדיון בעניינה בדלתיים סגורות.

רקע

2. העוררת היא ילידת ישראל, בת 48, נשואה ואם לשמונה ילדים. היא בעלת אזרחות ישראלית, עזבה את ישראל בשנת 2001 לעיר מלבורן שבאוסטרליה. שם היא שימשה בתפקידי הוראה בבית הספר "עדת ישראל" שהוא בית ספר חרדי לבנות (להלן: בית הספר), ובהמשך שימשה כמנהלת בית הספר.

3. ביום 17.8.2014 עתר המשיב לבית המשפט המחוזי בירושלים בבקשה להכריז על העוררת כבת הסגרה לפי סעיף 3 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954 (להלן: חוק ההסגרה). על פי העתירה, העוררת מבוקשת באוסטרליה כדי להעמידה שם לדין בגין מספר עבירות מין שביצעה לכאורה בשלוש תלמידות בבית הספר שהיו בחלק מן

התקופה קטינות או נתונות תחת מרותה כמנהלת בית הספר. בקשת ההסגרה מטעם שגרירות אוסטרליה הוגשה ביום 10.7.2013 בהתאם להסכם ההסגרה בין ישראל לאוסטרליה, וזאת לאחר שבית משפט השלום של ויקטוריה במלבורן הוציא נגדה צו מעצר.

4. בד בבד עם הגשת העתירה, עתר המשיב להורות על מעצרה של העוררת עד למתן החלטה בעתירה, בהתאם לסעיף 5 לחוק ההסגרה, והיא נעצרה ביום 16.8.2014. בפתח הדיון שהתקיים ביום 18.8.2014 בעניין העתירה ובקשת המעצר, ביקשה העוררת מבית המשפט המחוזי לאסור את פרסום הפרטים הנוגעים לחשדות נגדה ולקיים את הדיון בעניינה בדלתיים סגורות. העוררת טענה כי פרסום פרטים אלה עלול לגרום לה נזק חמור וכי יש להעדיף את מניעת נזק זה על פני הענין הציבורי שבפרסום. עוד נטען כי יש לראות במעמדה כמעמדו של חשוד בביצוע עבירה ולא כמעמדו של נאשם. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת העוררת בהחלטה מיום 18.8.2014 וקבע כי הפגיעה שעלולה להיגרם לה כתוצאה מהפרסום אינה שונה מזו שעלולה להיגרם לכל חשוד או נאשם אחר בעבירות מן הסוג הזה, ועל כן אין הצדקה לאסור את הפרסום. נקבע עוד כי למרות שמדובר בשלב זה בחשודה, הרי שלא ניתן לומר כי לא מתקיים בעניינה חשד המבוסס ולו לכאורה, וזאת מעצם הגשת בקשת ההסגרה. עוד נקבע כי העובדה שהעוררת חשודה בביצוע עבירות מין מחזקת את העניין הציבורי שבפרסום, בין היתר משום שהדבר עשוי להביא מתלוננים אחרים לפנות לרשויות החוק. מכאן הערר שלפניי.

העדר

5. העוררת טוענת כי מעמדה המשפטי שקול למעמדו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, וזאת משום שבקשת ההסגרה שהוגשה נגדה עניינה בבקשה להעמידה לדין ולהגיש נגדה כתב אישום שטרם הוגש. לפיכך, לשיטתה, יש להחיל עליה את הוראות סעיף 70(ה1)(1) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט), לפיו רשאי בית המשפט להורות על איסור פרסום אם ראה כי הפרסום עלול לגרום לחשוד נזק חמור וכי מניעת נזק זה עדיף על העניין הציבורי שבפרסום. העוררת טוענת כי הפרסום עלול לגרום לה ולבני משפחתה נזק בלתי הפיך וזאת ממספר סיבות. ראשית, היא אם לשמונה ילדים, חמישה מהם עדיין סמוכים על שולחנה, ואחד מהם הגיע לגיל נישואים. לשיטתה, פרסום החשדות כנגדה עלול לסכל כל אפשרות שידוך. שנית, היא עבדה שנים רבות בתחום החינוך והייתה מוערכת ומקובלת מאוד בקרב קהילתה, והפרסום עלול להכתים את שמה. שלישית, נטען כי היא מעבירה מדי פעם

שיעורי תורה לקבוצת נשים, והפרסום עלול למנוע ממנה להמשיך לתת שיעורים אלה. אשר לאינטרס הציבורי, העוררת טוענת כי חלפו למעלה משש שנים מאז האירוע המתואר, דבר שיש בו כדי להקהות את המסוכנות שלה לציבור. בהקשר זה נטען עוד כי המשיב הגיש את העתירה לאחר שנה מיום הגשת בקשת ההסגרה מטעם השגרירות האוסטרלית. לשיטתה, לנוכח השתהותו של המשיב בהגשת העתירה הוא מושתק מלטעון כי פרסום שמה מקדם את אינטרס אזהרת הציבור. עוד טענה העוררת כי שגה בית המשפט בכך שנתן משקל לאפשרות חשיפת מתלוננים נוספים על ידי הפרסום. לשיטתה, האירוע פורסם בכלי התקשורת לפני שש וחצי שנים, לרבות בישראל, ונתן מענה בשעתו לאפשרות חשיפת מתלוננים נוספים.

תגובת המשיב

6. בא כוח המשיב ביקש לדחות את הערר ולהתיר את פרסום שמה של העוררת ואת פרטי הפרשה. המשיב טוען כי על אף שעוד לא הוגש כתב אישום נגד העוררת, יש לראות במעמדה כמעמדו של נאשם ולא של חשוד וזאת משום שכלי ההסגרה ישים רק בעניינו של מי שהוא נאשם או נתחייב בדין במדינה המבוקשת. לשיטתו, יש לבחון את מעמדה של העוררת באופן מהותי ולא פורמאלי, שכן אוסטרליה גמרה בדעתה להעמיד אותה לדין, ועצם העובדה כי אוסטרליה ממתינה להסגרתה כדי להגיש נגדה כתב אישום, אינה מוציאה אותה מההגדרה המהותית "נאשמת". עוד טוען המשיב כי אין לסטות מן הכלל בדבר הפרסום במקרה הנוכחי וזאת ממספר שיקולים: הליך ההסגרה הוא הליך פלילי; צו איסור הפרסום אינו תקף מחוץ לגבולות ישראל כך שדבר הפרשה יפורסם שם; ופרסום שמה של העוררת יקדם את אזהרת הציבור ויתרום לחשיפת מתלוננים שונים אם ישנם כאלה, בהקשר זה טוען המשיב כי ההשתהות לכאורה בהגשת העתירה הייתה כתוצאה מקבלת ההבהרות הנדרשות מן המדינה המבקשת לצורך עמידה בתנאי חוק ההסגרה. נטען עוד כי על מסוכנותה הלכאורית של העוררת ניתן ללמוד מריבוי המעשים והמתלוננות, מהתקופה הממושכת שבמהלכה נעברו העבירות, מאופיין של העבירות ומתוצאותיהן. המשיב טוען עוד כי הנזקים עליהם מצביעה העוררת, הם נזקים טבעיים להליך הפלילי ואינם שונים מאלה שעלולים להיגרם לכל נאשם או מבוקש אחר בגין עבירות מין. עוד טוען המשיב כי השתייכותה החברתית של העוררת, אינה מצדיקה כשלעצמה סטייה מן הכלל בדבר פומביות הדיון.

דיון והכרעה

7. נקודת המוצא העומדת בבסיס ההליך השיפוטי במחוזותינו היא כי "בית משפט ידון בפומבי, זולת אם נקבע אחרת בחוק או אם בית המשפט הורה אחרת לפי חוק". כך קובע סעיף 3 לחוק-יסוד: השפיטה (ראו גם את הוראות סעיף 68 לחוק בתי המשפט). עקרון פומביות הדיון במובנו הרחב הכולל הן את קיום הדיון באופן הפתוח לציבור הרחב והן במובן פרסום זהות בעלי הדין, עקרון על הוא. השופט מ' חשין עמד על החשיבות והחיוניות של עקרון זה בבש"פ 5759/04 תורג'מן נ' מדינת ישראל נח(6), 658 (2004) (להלן: עניין תורג'מן), בכך שציין:

"פומביות הדיון המשפטי - פומביות המשמיעה מעצמה פירסום - מקיימת צורך נעלה במערכת מימשל ומשפט פתוחה. הפומביות פירושה הוא - להלכה ולמעשה - שקיפות ההליכים בבתי-המשפט, ושקיפות מבטיחה בקרה שוטפת על הנעשה בבתי-המשפט. שקיפות ובקרה - אלו מילות הצופן" (שם, בפסקה 4).

8. חרף חשיבותו של עקרון פומביות הדיון, אין הוא שוכן בחלל משפטי ריק וככל עיקרון אחר במשפט, יש בצידו חריגים. חריגים אלה מקורם באיזון בין עיקרון פומביות ההליך השיפוטי ובין אינטרסים נוגדים אחרים אשר יש בכוחם להצדיק את הגבלתו, ובמקרה שבפנינו, השמירה על כבוד האדם, פרטיותו ושמו הטוב. יחד עם זאת, בשל חשיבותו של עקרון פומביות הדיון, נפסק כי הוא נהנה ממעמד בכורה וכי החריגים לו ייושמו על דרך הצמצום ורק לאחר שקילה קפדנית וזהירה (בש"פ 3205/13 פלוני נ' מדינת ישראל (16.5.2013); בש"פ 8698/05 אזולאי נ' מדינת ישראל, ס(3) 168 (19.10.2005) (להלן: עניין אזולאי)). בעניין זה, מבחין חוק בתי המשפט בין עניינו של נאשם לבין עניינו של חשוד. בעוד שסעיף 68(ב) מונה את המקרים שבהם רשאי בית המשפט לקיים את הדיון בעניינו של נאשם בדלתיים סגורות, שתוצאתו הישירה היא איסור פרסום כל פרט על הדיון אלא באישורו של בית המשפט, כאמור בסעיף 70(א). ככל שהדברים נוגעים לחשוד בביצוע עבירה (להבדיל מנאשם בביצוע), נקודת האיזון בעניין הפרסום קבועה בסעיף 70(ה1)(1) לחוק בתי המשפט, המאפשר לבית המשפט לאסור את הפרסום מקום בו סבור הוא שפרסום שמו של החשוד "עלול לגרום לו נזק חמור". הוראות סעיף 68(ב)(5) לחוק אינה נוקטת בלשון זהה, אלא מורה על קיום דיון בדלתיים סגורות, במידה ונחוץ הדבר "לשם הגנה על ענינו של מתלונן או נאשם בעבירת מין". הצדדים בעניינו נחלקו בשאלה האם יש לראות במעמדה של העוררת כמעמדו של חשוד, כפי שנטען על ידה, או כמעמדו של נאשם, כפי שסבור המשיב, וכפועל יוצא מכך, איזה מבחן יש להחיל בעניינה. שעה שמדובר בחשוד לביצוע עבירה, יש לעוצמת הראיות נגדו משקל במסגרת ההחלטה אם לאסור את פרסום פרטיו. ככל שיתחזקו החשדות נגד החשוד כך יגבר האינטרס הציבורי שבפרסום

ויטה פחות בית המשפט לאסור את הפרסום (עניין תורג'מן, בעמוד 668). נדמה כי על רקע זה ניסו הצדדים לעשות את ההבחנה בין חשוד לנאשם, כאשר ההנחה היא שכאשר מדובר במי שהוגש נגדו כתב אישום, הראיות בעניינו עברו כור היתוך מסוים ולו ראשוני.

9. במקרה שלפנינו, נגד העוררת עוד לא הוגש כתב אישום, אולם העתירה להכרזה עליה כבת הסגרה הוגשה לאחר שהוגשה בקשה להסגרה לאוסטרליה כדי להעמידה לדין שם. כך, נדמה כי אוסטרליה גמרה בדעתה להגיש כתב אישום נגד העוררת והיא ממתינה להסגרתה לצורך כך. המשיב טוען כי יש לראות במעמדה של העוררת כמעמדו של נאשם וזאת משום שכלי ההסגרה ישים רק לגבי מי שהוא נאשם או נתחייב בדין במדינה המבוקשת, בהתאם לסעיף 2א(א)(2) לחוק ההסגרה. יצוין כי עניינה של העתירה להכריז על העוררת כבת הסגרה עוד לא הוכרע, כך שאין אנו יודעים אם עניינה של העוררת עונה על התנאים הקבועים בסעיף 2א(א)(2) לחוק ההסגרה, לפיהם ניתן להסגיר מבוקש למדינה המבקשת. רוצה לומר אין עדיין הכרעה בשאלה האם היא בגדר "נאשמת". יחד עם זאת, סוגיה זו אינה מתעוררת בענייננו במלוא עוצמתה ואיני נדרש להכריע בה, שכן אני סבור, כפי שיפורט להלן, כי עניינה של העוררת אינו מצדיק איסור פרסום, בין אם ראינו בה נאשמת ובין אם חשודה. כלומר, גם לפי המבחן הקבוע בסעיף 70(ה1)(1) לחוק בתי המשפט שאותו מבקשת העוררת להחיל בעניינה, לא מצאתי לאסור את פרסום פרטיה. זאת, מבלי להידרש לשאלה האם קיים שוני בין שני המבחנים, הגם שהשופטת ע' אדבל ציינה בבש"פ 2484/05 פרי נ' מדינת ישראל (18.7.2005) (להלן: עניין פרי) כי "איני מוצאת שוני מהותי בין שתי הוראות החוק בעניין זה, על אף ההבדל בניסוח שני סעיפי החוק [...] בשני המקרים, כנקודת מוצא יש לבכר את עיקרון הפומביות על פני אינטרס הנאשם (או החשוד)" (שם, בפסקה 5).

10. לגופם של דברים, סעיף 70(ה1)(1) לחוק בתי המשפט קובע כי:

"בית משפט רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום או פרט אחר מפרטי החקירה, אם ראה כי הדבר עלול לגרום לחשוד נזק חמור ובית המשפט סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני הענין הציבורי שבפרסום [...]".

חריג זה לכלל בדבר פומביות הדיון, כאמור, יש לפרש על דרך הצמצום והוא מטיל על החשוד נטל כבד להוכיח כי קיימת הצדקה מיוחדת אשר בגינה יש לאסור את הפרסום (בש"פ 1770/10 פלוני נ' מדינת ישראל (5.3.2010) (להלן: עניין פלוני). עוד

נפסק כי פגיעה הנגרמת מטבע הדברים לכל חשוד בשל פרסום דבר מעצרו והעמדתו לחקירה אין בה די לצורך התקיימות התנאי הראשון הקבוע בסעיף 70(ה1)(1) לחוק בתי המשפט. כן נפסק כי משלא עמד החשוד בנטל המוטל עליו להוכחת התנאי הראשון ולא הצביע על "נזק חמור" העלול להיגרם לו כתוצאה מן הפרסום, יאפשר בית המשפט את הפרסום ולא ידרש לשאלת האיזון הקבועה בסיפא של הסעיף (עניין תורג'מן, בעמוד 668).

11. אמות המידה שעל פיהם ייבחן בית המשפט אם מתקיים החריג הקבוע בסעיף 70(ה1)(1), פורטו על ידי בית משפט זה בעבר בעניין תורג'מן (אשר במרכזו התבררה סוגיית פרסום פרטים מזהים של חשוד בביצוע עבירות פליליות). שם נקבע כי על בית המשפט לבחון, בין היתר, את נסיבותיו האישיות של המבקש; השפעת הפרסום על בני משפחתו; וסביבת עבודתו. נקבע עוד כי על בית המשפט ליתן את דעתו לשאלה האם פורסמה הפרשה באמצעי התקשורת עובר להכרעה השיפוטית בעניין, שהרי אם אלה הם פני הדברים, נחיצותו של איסור הפרסום נחלשת באופן ממשי. כן ייתן בית המשפט את דעתו למשקלן של הראיות המצויות בידי התביעה נגד החשוד, ולאופי העבירות שבביצוען נחשד. כך, עשויה להיות חשיבות מיוחדת לפרסום ההליך מקום בו מתעורר חשד לביצוע עבירות מין העשויות לסכן את הציבור ויש בפרסום כדי לקדם את חקירת המשטרה.

12. במקרה שלפנינו, העוררת היא מורה במקצועה ועל פי הכתוב בערר עולה כי היא מוכרת ומוערכת בקהילתה. העוררת משתייכת לחברה החרדית ואשת משפחה שיש לה ילדים ונכדים. אין חולק, כי פרסום דבר בקשת הסגרתה בגין חשד לביצוע עבירות מין בתלמידותיה שאף הן משתייכות למגזר החרדי, עלול לגרום לה ולבני משפחתה נזק עוד בטרם הוכחה אשמתה. פרסום דבר הפרשה עלול לגרום לעוררת ולבני משפחתה, מבוכה, אי נעימות ופגיעה בשמם הטוב בקרב החברה בכלל, והחברה אליה היא משתייכת בפרט. פגיעה אשר עלולה להותיר את עקבותיה גם אם היא תזוכה בסופו של יום. יחד עם זאת, ומבלי להקל ראש בנזק שעלול להיגרם לעוררת, אני סבור כי נזק זה הוא מהסוג הנלווה באופן טבעי להליך פלילי בעבירות מין ואינו עולה בעוצמתו על הנזק והפגיעה העלולים להיגרם לכל אדם אחר המואשם או החשוד בביצוע עבירות מן הסוג הזה. כך למשל בבש"פ 4231/07 גורליק נ' מדינת ישראל (24.5.2007), דובר בחשדות בביצוע עבירות מין כנגד מי ששימש כרב בצפון המדינה, באותו עניין נטען כי הפרסום עלול לפגוע באופן בלתי הפיך ב-11 ילדיו ועלול לגרום לביטול השידוך של בתו שהייתה עומדת להינשא אז. על אף זאת, לא נאסר הפרסום. על כך יש להוסיף כי

הפרשה פורסמה בתקשורת לפני כשש וחצי שנים, כפי שעולה מערר זה, דבר אשר יש בכוחו להחליש את נחיצות איסור הפרסום.

13. למעלה מן הנדרש ואף שבמקרה הנוכחי איני נדרש, כפי שצוין, לעריכת איזון הקבוע בסעיף 70(ה1)(1) סיפא, משום שלא מצאתי כי הפרסום עלול לגרום לעוררת "נזק חמור" כנדרש ברישא של אותו סעיף, אציין כי מקום בו מדובר בפגיעה מינית בקטינים וניצולם, קיים אינטרס ציבורי מיוחד הנושא משקל רב בשלב איזון הערכים הקבועים בסיפא של הסעיף. שכן, הפרסום עשוי לעודד קורבנות נוספים להתלונן, ולהעמיד את הציבור על משמר (עניין פלוני, בפסקה 7).

סוף דבר, הערר נדחה. משכך, החלטתי מיום 25.8.2014 לפיה ניתן צו איסור פרסום שמה של העוררת וכל פרט מזהה אחר עד למתן החלטה אחרת, מבוטלת בזה.

ניתנה היום, ט"ו באלול התשע"ד (10.9.2014).

ש ו פ ט